

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca rožnika 1905 K 87.273.26.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Kritikujoči glasovi.

Škofovi zavodi.

V 27. številki »Gorenjca« čitamo pod gorenjim naslovom članek, ki ga podajamo svojim čitateljem tudi zategadelj, da lahko svere ljudi pred nevarnostjo.

»Gorenjec« piše:

Če se je po listih očitalo škofu Jegliču, da so njegovi zavodi popolnoma nepotrebni, je odgovarjal škof vedno v »Slovincu«, da hoče skrbeti za izobrazbo ubožnih slojev. Naš kmet da vedno bolj peša in da mu v doglednem času ne bo mogoče na lastne stroške pošiljati svojih otrok v srednje šole. Ob tej nepriliki se bo pokazala dobrohotnost ljubljanskega škofa za naše ljudstvo, ker se bodo v šentvidskem zavodu izobraževali ubožni dijaki brezplačno. Mi teh obljub nismo nikdar upoštevali, ker smo bili prepričani, da v tem oziru škof obeta nekaj, česar sploh ne more izpolniti, ker za to nima denarnih sredstev. In kako prav smo imeli, je dokazal škof sam v članku, ki ga je priobčil v »Slovincu« in v katerem pravi, da se bo v jeseni letošnjega leta odprl prvi razred v škofovih zavodih. Tu navaja pisec, da bodo imeli plačevati dijaki izven Kranjske za hrano in stanovanje po 500 K na leto, Kranjci po 400 K. Če pridenemo še 100 K za obleko, knjige in male izdatke, vidimo takoj, da bo vzgoja šolskih otrok v šentvidskih zavodih mnogo dražja nego na katerem drugem javnem zavodu. Pomisliti je tudi treba, da tu odpadejo vse štipendije, ki se oddajajo na drugih srednjih šolah.

In v prav elegičnem tonu ponavlja škof, da mu bo mogoče le prav malo dijakov brezplačno sprejeti v zavode. To je čisto naravno in pri žalostnih škofovih financah drugače tudi ni mogoče.

Odkar je objavil škof ta članek, opazujemo posebno po Gorenjskem, da tekajo duhovniki kakor misijonarji okolo zamorčkov, okolo staršev, ki imajo za srednje šole godne otroke. Danes hočemo le konstatirati, da so ti agitatorji v dvojnem oziru jako neodkritosrčni.

Prvič v tem oziru, da obetajo ljudem, da se bodo njihovi otroci sprejemali brezplačno v zavode. Ti dušni pastirji vedo dobro, da s takimi obljubami delajo le zgago. Škof sploh ni v stanu sprejemati dijakov brezplačno v svoje zavode, ker nima denarja in to tudi sam priznava.

Drugič — in to bi posebno poudarjali — pa ti dušni pastirji pri tej agitaciji nekaj zamolče. To je jako važno in v tej točki tudi škof ni odkritosrčen. Anton Bonaventura sicer prizna, da ima dosedaj le enega izprašanega kandidata, ne pove pa, kake posledice ima ta okolščina. In to je, da zavod nima pravice javnosti in te v doglednem času tudi ne more dobiti, ker bi se moralo v to

svrhu izkazati potrebno število usposobljenih učnih moči in tudi nekaj učnih uspehov!

Mi občudujemo heroizem tistih mladih ljudi, ki bodo vezali svojo življenjsko usodo s škofovimi zavodi, ali to je njihova stvar, ki nas ne briga. Ne zdi se nam pa prav, da zamolči škof sam in tudi njegovi agitatorji, da vabi mlade ljudi na privatni zavod, kjer se ne morejo vršiti nikaki izpiti, ne dajati nikaka veljavna izpričevala. Mi ne maramo biti preroki, ali pred očmi nam je ena eventualnost, ki lahko nastane iz tega razmerja, in na to hočemo danes opozoriti, ko še ni prepozno. Če je že življenje nas vseh kakor kaplja na veji, velja to posebno o škofovanju Antona Bonaventure. Njegov denarni položaj, njegovo socialno stališče, njegovo razmerje z vladajočimi krogi, njegov ugled ni po tem, da bi njegov največji častilec mogel trditi, da bo, recimo, še dve leti birmoval po kranjski deželi. In če se mu kaj primeri, kaj pa potem? Popolnoma gotovo bo prvi korak njegovega naslednika, da zapre šentvidske zavode že zaraditega, ker jih ne bo mogel vzdrževati. Dohodki gornjegrajske domene so se zaradi neugodne pogodbe z laškim Židom jako skrčili. Posestvo samo je zadolženo. Škof se je moral visoko zavarovati za življenje, ker se mu drugače ni dovolila vknjižba posojila. Zaraditega mora plačevati ogromno zavarovalnino in obresti. »Prostovoljni« davek, ki ga je naložil našemu ubogemu ljudstvu, ima neznatne uspehe. Lov na testamente je tako diskreditiran, da trdi dr. Žitnik v državnem zboru, da ne sprejema niti denarja v shrambo. In v tem položaju naj nosi škof breme vzdrževanja cele srednje šole, skrbi za šolanje učnega osebja, naj je plačuje, četudi še tako beraško, naj vzdržuje poslopje, skrbi za biblijoteke, muzeje in učila.

Kaka usoda torej čaka tistih nesrečnežev, katere bodo nagnali duhovniki v te zavode? Prav lahko je mogoče, da bo vegetiral zavod eno ali dve leti brez pravice javnosti. In če pride katastrofa, ki ni ravno daleč, bodo ti mladi ljudje vrženi na cesto. Potem bodo prestopali na državne gimnazije, ali tam bodo morali delati izpite. Od njih se bo zahtevalo tisto, kar se zahteva od dijakov javnih srednjih šol. Javne srednje šole pa imajo docela drugo podlago, drugi učni načrt nego škofovi zavodi, kjer je glavno načelo, gojiti v prvi vrsti versko, katoliško naziranje. Kakšna bo usoda teh zabljenih ljudi!

Zaraditega kličemo danes škofovim agitatorjem na ves glas: če lovite dijake za škofove zavode, povejte tudi staršem, da to ni javna šola, ampak privatni zavod, da dijaki v teh zavodih ne bodo mogli delati šolskih izpitov, ne dobiti veljavnih izpričeval.

Danes kolnejo po deželi ljubljanskega škofa najbolj tisti ljudje, ki jim je ugrabil kako dedščino. Bojimo se, da ga bodo čez par let kleli tudi tisti starši, ki so zaupali njegovim zavodom svoje otroke. In da bi ne bili sokrivi tega greha, če bi staršev ne opozorili na to nevarnost, zato smo napisali te vrstice.

Odkritje Žumrovega nagrobnega spomenika.

Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani ter učiteljski društvi kranjskega in radovljiškega okraja so poslala svoje zastopnike, oziroma člane dne 15. t. m. v Kranj,

da odkrijejo svojemu bivšemu predsedniku, članu, nadzorniku, šol. ravnatelju in uredniku »Učit. Tovarša«, Andr. Žumru, na kranjskem pokopališču nagrobni spomenik. Prihitelo je k tej slavnosti okrog 100 učiteljev, oziroma učiteljic, prišlo pa je tudi toliko gospode — moških in dam — da je bilo lepo kranjsko pokopališče ob polu 6. uri popoldne čisto polno.

Vsi so ljubili in spoštovali pokojnega šolnika Žumra, zatoorej so prišli počastiti njegov spomin.

Učitelji-pevci so se razpostavili ob spomeniku in pod vodstvom tovariša gosp. V. Rusa zapeli efektno Jenkovo »Molitev«.

Potem stopi pred spomenik tovariš gosp. E. Gangl in izpregovori tako-le:

Danes smo se drugič zbrali na tem mestu. Prvikrat smo prišli, da smo ga položili k večnemu počitku, danes smo se pa sešli, da počastimo spomin prijatelja Andreja.

Pravim: prijatelja Andreja! Zakaj dasi je stal po svojem službenem značaju nad nami, je bil po svojem srcu vedno med nami. Njegovo dostojanstvo se ni dvigalo v nimbu odurne samosvesti v nedosežne višave, ampak njegovo dostojanstvo mu je dajalo priliko, da se je udružil v naše vrste z vsem poštenim srcem, z vsem iskrenim prijateljstvom: ni ga pretvorilo in ni izkopal med nami in med njim neprestopne vrzeli; njegovo občevanje z nami je nosilo zmerom znak odkritosrčnosti in zaupnosti brez prisiljene prijaznosti. Stal je v naših vrstah kot mož blagega srca, odkritega značaja in tvorne energije. Učiteljstvo ga je nosilo na ramah, a ga je dvignilo samo nanje kot dobrega prijatelja in svetovalca, zagovornika in tovariša. Ko bi se dvignil sam nanje, bi ne ostal spomin nanj tako čist in neoskrnjen v naših srcih, in ne obračale bi se naše oči s hrepenenjem v ono dobo nazaj, ko je še bival med nami. Veselo bi se nam dvigale prsi, ker bi ne bilo več peze na njih, a danes nam je žalostno, saj se je iz telesa naše skupnosti izluščil košček zlatega jedra, ki je padlo v to zemljo, potrebno počitka, a ne hrepeneče po njem.

Delo je bilo smoter njegovemu življenju. Ni mu dalo pokoja niti tedaj, ko bi ga rabilo telo, ki je vanje sekala bolezen s strupenimi zobmi. Ali moč njegove volje je bila jačja kot odpor pešajočih fizičnih sil. Duh, prepojen z ideali, je vodil njegova pota in narekoval srcu, besedi in peresu dejanja, ki so uspevala in rodila lepe sadove na polju našega šolstva in v živahnem gibanju naše organizacije. Kot blagovestnik, noseč tešila in bodrila iz kraja v kraj, je hodil po teh cestah in strminah. Spotoma mu je razmišljal duh, kaj naj ukrene, da nam napravi delo lažje in napor uspešnejši, da nam ne bo poklic jarem tlačanstva in življenje brez solnca. Nikoli nisi zatoorej videl na njegovem licu tistega izraza, ki ti odkriva zlobnega zasednika, da ti dá ob vsaki najmanjši priliki okusiti krutost svoje moči. Od vse njegove osebnosti je odbegnila senca. Kazal se nam je v luči svoje plemenitosti. Zato je bil v svojih delih, nam izvršenih v prid, pravi demokrat, ki je cenil vrednost dela in sodil delavca po uspehih njegovega prizadevanja. Ni nas presojal izza mize in izza knjige: življenje, ki ga je živel z nami, nas je zbližalo tako, da ni bilo med nami in njim nobenih skritih namenov. Beli dan je sijal na naša skupna pota!

Tukaj, ob tej grudi, so se razmeknile steze. Njegova se je iztekla v hladno zemljo, naše drže po šumnem, neprijaznem življenju. Mnogotero srce, tolažbe potrebno, priroma v težkih urah semkaj, da se potoži prijatelju. Morda ga prižene semkaj tudi želja, da bi se zopet rado združilo z njim. On to

ume, saj je bil naš prijatelj, zatoorej mu lahko to povemo — njemu, dobremu Andreju!

Da, umrl si — in vendar živiš!

Po končanem govoru so zapeli pevci prelepo Zajčevo »Nagrobno pesem«, ki je napravila na prisotne najgloblji vtisk.

* * *

Nagrobni spomenik tvori visoka piramida iz sivega mramorja in z zlatim napisom, ki nam govori, da počiva pod njo blagi Andrej Žumer. V podstavku so izklesane besede: Umrl si — in živiš!

Žumrov spomenik pa nam tudi priča, kako zna ceniti učiteljstvo svoje zaslužne može.

Iz naše organizacije. Kranjsko.

Iz »Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev«. Delegate za glavno skupščino v Pulju so nadalje prijavila sledeča »Zavezna« društva:

XII. Ormoško učiteljsko društvo: 31. Anton Kosi, učitelj — Središče; 32. Anton Porekar, nadučitelj — Hum; namestnica gospodična Julka Valentinčič, učiteljica — Hum.

XIII. Slovenjebistriško učiteljsko društvo: 33. Leon Verbič, učitelj — Črešnjevce.

XIV. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico: 34. Richard Pestevšek, učitelj — Reka pri Mariboru; 35. Ivan Robnik, učitelj — Sv. Križ nad Mariborom.

XV. Ptujsko učiteljsko društvo: 36. Franc Cvetko, učitelj — Sv. Andraž v Slov. gorah; 37. Pavel Flerè, učitelj — Sv. Marko pri Ptuj.

XVI. Kranjsko učiteljsko društvo: 38. Gospodična Ana Petrovič, učiteljica — Smlednik; 39. Karel Mahkota, učitelj — Velesovo; 40. Franc Rojina, nadučitelj — Šmartno p. Kranju; 41. Franc Luznar, nadučitelj — Primskovo.

XVII. Učiteljsko društvo kotara Volosko: 42. Avgust Rajčič, nadučitelj — Opatija; 43. Štefan Šišković, nadučitelj — Hrpelje-Kozina.

XVIII. Ljubljansko učiteljsko društvo: 44. Jakob Dimnik, nadučitelj — Ljubljana; 45. Jakob Furlan, učitelj — Ljubljana; 46. Karel Javoršek, učitelj — Ljubljana; 47. gospodična Marija Marout, nadučiteljica — Ljubljana; 48. Vendelin Sadar, učitelj — Ljubljana.

XIX. Učit. društvo za okraj Ljubljanske okolice: 49. Simon Punčah, nadučitelj — Šmarje pri Ljubljani; 50. gospodična Jerica Zemljan, učiteljica — Ig-Studenec.

XX. Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo: 51. Auernik Franc, nadučitelj — Sv. Florijan; 52. Franc Rošker, nadučitelj — Loka pri Žusmu; 53. Henrik Šumer, učitelj — Šmarje.

XXI. Učit. društvo za goriško okolico: 54. Ignacij Križman, nadučitelj — Dornberg; 55. Alojzij Urbančič, nadučitelj — Miren; 56. Rudolf Vižintin, nadučitelj — Renče; 57. gospodična Ida Vergua, učiteljica — Št. Andraž; 58. Maks Wutih, učitelj — Gorenje polje; 59. Franc Strnad, nadučitelj — Črniče. 60. Anton Možina, učitelj — Brje; 61. Vinko Gregorič, učitelj — Opatje selo.

Štajersko.

Čebelarstvo učiteljev in Učiteljsko društvo za ptujski okraj zborujeta v četrtek, dne 3. avgusta t. l., ob 10., oziroma 11. uri dopoldne v šoli ptujске okolice po naslednjem dnevnem redu: A. Čebelarstvo društvo. 1. Demonstracija pri šolskem čebelnjaku. 2. Poročilo tajnika in blagajnika. 3. Volitev novega odbora. 4. Nasveti. B. Učit. društvo. 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Najvažnejši podatki o čebeloreji (I. Wesiak). 3. Naše gnotno stanje (I. Kopic). 4. Nasveti. K prav obilni udeležbi — prihodnje zborovanje bo šele novembra — vabi

I. Kopic,
predsednik.